

دیدگاه

شماره: ۹۶۶	موضوع: بحران در بازار جهانی قطعات پیشرفته (تراشه‌ها) و پیامدهای آن بر تولید خودرو
تاریخ: ۱۴۰۱/۰۲/۰۶	

تهیه کننده: حامد عادل‌لی نیک

توضیح اجمالی:

- ۱- یکی از محدودیت‌های اصلی در ساختار تولید خودرو در کشور در سالیان (به‌ویژه پس از تشدید تحریم‌های بین‌المللی) موضوع خودروهای ناقص (کف‌پارکینگی یا دارای کمبود قطعه) است. تولید خودروهای دارای کمبود قطعه علاوه بر بازتاب‌های وسیع رسانه‌ای در داخل و خارج از کشور، تحمیل هزینه سربار به خودروسازان و امکان از دست رفتن دارایی خودروسازان در صورت بروز حوادث پیش‌بینی نشده و تشدید نارضایتی مصرف‌کنندگان بواسطه عدم دریافت به موقع محصول خریداری شده را به همراه خواهد داشت.
- ۲- بر اساس اطلاعات موجود در دو خودروساز بزرگ کشور همواره رابطه مستقیم و معنی‌داری بین میزان تولید خودرو و واردات مجموعه‌ها و قطعات منفصله (CKD) وجود داشته است (موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، ۱۳۹۹) این رابطه نشان می‌دهد که در ساختار کنونی تولید صنعت خودرو، خودروساز داخلی به واردات قطعات منفصله وابستگی زیادی دارد و تامین یا عدم‌تامین این قطعات، نقشی کلیدی در افزایش تعداد خودروهای ناقص دارد.
- ۳- عدم امکان واردات برخی از قطعات به واسطه تشدید تحریم‌ها (پیامدهای آن بر تامین کالا، انتقال ارز و جابه‌جایی کالا)، کمبود نقدینگی و تنگنای ارزی قطعه‌سازان داخلی و همچنین کمبود و اختلال در عرضه و تقاضای جهانی برخی از قطعات موجب تولید خودروهای دارای نقص قطعه و انباشت محصولات شرکت‌های خودروساز ایرانی شده است. بنابراین، برخی از قطعات در صنعت خودرو حکم گلوگاهی را دارند و ضرورت شناسایی و برنامه‌ریزی برای تامین آن (با تاکید بر تولید داخل) واجد اهمیت فراوانی است.
- ۴- یکی از قطعاتی که نقش مهمی در تولید خودروها دارد و گلوگاهی محسوب می‌شود، انواع تراشه‌های نیمه‌رسانا (یا ریزپردازنده‌های نیمه هادی) هستند که میزان توان ساخت داخل کشور در تولید آن‌ها بسیار ناچیز و نزدیک به صفر بوده و وابستگی بالایی برای کشور در این زمینه به همراه آورده است.
- ۵- علاوه بر وابستگی بالای خودروسازی داخلی به قطعات گلوگاهی، بحران جهانی در دسترسی به آن‌ها گریبان‌گیر بیشتر شرکت‌های خودروسازی دنیا (از قبیل فورد، جنرال موتورز، نیسان و فولکس واگن) شده است. افزایش قیمت‌های جهانی، تعطیلی موقت برخی از خطوط تولیدی، کاهش تولید ناشی از کمبود دسترسی به تراشه‌ها و عدم توانایی در پاسخگویی به تقاضای مشتریان از مهمترین پیامدهای این بحران به‌شمار می‌روند که چالش‌های زیادی را برای شرکت‌های خودروسازی ایرانی نیز بوجود آورده است.
- ۶- کمبود تراشه‌های نیمه‌رسانا که از سال میلادی گذشته آغاز و رفته‌رفته به بحرانی جهانی تبدیل شد، همگام با سایر خودروسازان دنیا دامن شرکت‌های ایرانی را نیز گرفته است. صنعت خودرو کشور در طی سال‌های اخیر به دلیل تحریم‌های بین‌المللی با کمبود قطعه مواجه بوده و حالا نیز با توجه به وابستگی بالای آن به واردات این ریزپردازنده‌ها، با مشکل جدید جهانی کمبود تراشه رو به رو شده است. این مساله موجب مختل شدن برنامه تولید خودروسازان و انباشته شدن خودروهای ناقص در کف شده است.

نکات کلیدی:

- ۱- استفاده شرکت‌های جهانی خودروسازی از پلتفرم‌های به روز میزان وابستگی تولید خودرو به استفاده از تراشه‌ها را کاهش داده است و این در حالی است که خودروسازی ایران به دلیل بکارگیری پلتفرم‌های قدیمی هنوز نیازمند تعداد زیادی تراشه به ازای تولید هر خودرو دارد.
- ۲- یافته‌های مؤسسه تحقیقاتی آلیکس پارت‌نر نشان داده است که خودروسازان جهان در سال ۲۰۲۱ به سبب کمبود تراشه، فرصت تولید ۷.۷ میلیون دستگاه خودرو را از دست داده‌اند. ضمن آنکه تولیدکنندگان اصلی این قطعات (کشورهای آسیای شرقی) اولویت اول خود را تامین بازارهای داخلی در نظر گرفته‌اند. بنابراین، یکی از مهمترین علل عدم تحقق برنامه‌ریزی‌های تولید در سطح جهانی و داخلی کمبود تولید و تجارت تراشه‌ها بوده است.

دیدگاه

۳- قطعه‌سازی جایگاه قابل توجهی در زنجیره ارزش صنعت خودرو داشته و فعالیت شرکت‌های قطعه‌ساز و تأمین‌کننده، مکمل شرکت‌های خودروساز و جزئی از فرایند ایجاد ارزش افزوده در این صنعت است. در این راستا، فعالیت تأمین‌کنندگان از تأمین مواد خام تا یکپارچه‌سازی سیستم‌ها و ماژول‌ها باید به صورت جامع و یکپارچه مورد نظر قرار گیرد. امروزه خودروساز بودن یا قطعه‌ساز بودن دو نوع رویکرد قابل تامل در صنعت خودروسازی محسوب می‌شود.

۴- در سال‌های اخیر با تغییرات در ساختار تولید خودرو در سطح جهانی، سهم لوازم و قطعات الکترونیکی بسیار بیشتر از گذشته شده است و همین موضوع باعث شده تا صنعت خودرو وابستگی بیشتری به تراشه‌ها پیدا کند. این امر سبب می‌شود تا در زمان وقوع بحران در بازارهای جهانی این کالاها افزایش قیمت و کمبود کالا بیشتر شود.

۵- یکی دیگر از تحولات مهم در صنعت خودرو آن است که سهم خودروهای بنزینی در جهان تا سال ۲۰۳۰ کاهش خواهد یافت و تولیدکنندگان تراشه قطعات مرتبط با خودروهای غیرفسیلی را بیشتر در برنامه خود خواهند داشت. این امر مشکلات فعلی کشور در تأمین تراشه‌ها را بیشتر خواهد کرد و ضرورت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای ارتقاء توانمندی داخلی از طریق ظرفیت شرکت‌های دانش‌بنیان داخلی در تولید این قطعات و رفع نیازهای داخلی را بیش از پیش نشان می‌دهد.

۶- در کوتاه‌مدت ساختار تولید خودرو در کشور از بعد کاهش وابستگی به تراشه‌ها چندان منعطف نیست؛ از این رو همچنان بخش قابل توجهی از نیاز داخلی از طریق واردات تأمین خواهد شد. لذا، فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم همچون تأمین منابع ارزی و ریالی و تسهیل در تشریفات گمرکی ترخیص این قطعات می‌تواند در کاهش یافتن شمار خودروهای ناقص اثرگذار باشد.